

Papur Bwrdd

9 Gorffennaf 2015

Teitl y Papur	OPSIYNAU RHEOLI I FYND I'R AFAEL Â'R GOSTYNGIAD MEWN STOCIAU EOGIAID A RHAI STOCIAU SEWIN YNG NGHYMRU
Cyfeirnod y Papur:	CNC B B 40.15
Noddir gan:	Ceri Davies
Paratowyd y Papur gan:	Peter Gough
Diben y papur:	Darparu gwybodaeth ar gyfer trafodaeth ar reoli stociau eogiaid a sewin yng Nghymru. Cytuno ar y ffordd ymlaen.
Argymhellion:	<p>Gofynnir i'r Bwrdd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ystyried y wybodaeth a ddarperir am statws stociau eogiaid a sewin. 2. Rhoi cyngor ar y ffordd ymlaen a gynigir ac ymgysylltu â rhanddeiliaid ynglŷn â'r opsiynau ar gyfer rheoli eogiaid a sewin yn y dyfodol. 3. Cytuno bod is-grŵp amgylchedd ac is-grŵp gwybodaeth y bwrdd yn helpu i ddatblygu'r camau nesaf.
Penderfyniad Gofynnol:	<ul style="list-style-type: none"> • Cymeradwyo'r angen i ddiogelu mwy o eogiaid a sewin er mwyn cynyddu'r nifer sy'n goroesi i silio. • Cymeradwyo'r ffordd ymlaen a gynigir o gyflwyno is-ddeddfau newydd a gorchmynion cyfyngu ar rwyd yn sgil ymgynghoriad ynghylch yr opsiynau rheoli sydd ar gael. • Cymeradwyo'r angen i fuddsoddi'n barhaus er mwyn adfer cynefinoedd afonydd.
Effaith: I'w nodi – efallai na fydd pob pennawd yn berthnasol i'r pwnc	<p>Effaith ar yr Amgylchedd: Mae angen dŵr o ansawdd da ac argaeledd da ar bysgod ynghyd â mynediad i gynefinoedd. Maent yn ddangosydd allweddol o berfformiad ecolegol ac ansawdd amgylcheddol.</p> <p>Effaith ar yr Economi:</p>

	<p>Mae pysgodfeydd Cymru yn chwarae rhan bwysig o ran darparu swyddi ac incwm ym maes pysgota masnachol a hamdden, rheoli pysgodfeydd a thwristiaeth.</p> <p>Effaith ar y Gymuned:</p> <p>Gall pysgod chwarae rhan bwysig o ran ennyn diddordeb pobl yn eu hamgylchedd a rhoi cyfleoedd i addysg, hamdden a'r buddiannau iechyd cysylltiedig.</p> <p>Effaith ar Wybodaeth:</p> <p>Mae angen sylfaen tystiolaeth cadarn arnom er mwyn llywio ein cyngor i Lywodraeth Cymru ar bolisi pysgodfeydd, llywio penderfyniadau Cyfoeth Naturiol Cymru ar reoli pysgodfeydd a llywio trafodaethau â phartneriaid a chyd-ddarparwyr.</p>
--	--

Y Mater

1. Mae angen inni reoli ein hadnoddau naturiol mewn ffordd sy'n cynnig buddiannau lluosog i bobl a byd natur nawr ac yn y dyfodol. Fel rhan o hynny mae angen inni sicrhau y caiff stociau pysgod eu rheoli'n gynaliadwy er mwyn sicrhau'r buddiannau economaidd-gymdeithasol mwyaf posib. Rydym yn cynnig ystyried budd economaidd-gymdeithasol pysgodfeydd gwiall a rhwydi cynaliadwy yng Nghymru.
2. Bob blwyddyn mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn asesu statws stociau eogiaid a sewin yn holl brif afonydd Cymru. Mae'r asesiadau diweddaraf, a gyflwynwyd i'r Bwrdd ym mis Mai 2015, yn awgrymu o ran:

Eogiaid Mae pob un o'n 23 o brif afonydd eogiaid naill ai 'Mewn Perygl' neu 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl' o fethu â chyflawni eu terfynau cadwraeth.

Rhagwelir y bydd pob un ond un yn parhau yn y cyflwr hwn tan o leiaf 2019 ac felly y byddant yn methu â chyflawni targedau rheoli.

Mae'r canlyniadau hyn hefyd yn cyfrannu at asesu chwe afon Natura 2000 yng Nghymru lle mae eogiaid yn nodwedd gymwys.

Sewin Mae 40% o'n stociau sewin naill ai 'Mewn Perygl' neu 'Yn Debygol o Fod mewn Perygl' o fethu. Mae'r asesiad hwn yn llai cadarn nag ydyw ar gyfer eogiaid gan nad oes gennym broses asesu fiolegol gyfatebol. Felly mae'r asesiad hwn yn seiliedig ar dueddiadau hirdymor mewn ymdrech dalfa fesul uned.

Ceir rhagor o fanylion yn Atodiad 2 (adroddiad technegol: Opsiynau rheoli i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn stociau eogiaid a rhai stociau sewin yng Nghymru).

3. Mae'n rhaid inni ymateb i'r asesiadau hyn drwy ystyried pa gamau y mae angen eu cymryd nawr i adfer y stociau pysgod pwysig hyn.
4. Mae gennym nifer o rolau a dyletswyddau ar gyfer pysgodfeydd sy'n berthnasol i'r ffordd rydym yn rheoli stociau eogiaid a sewin. Nodir bod y cyfrifoldeb polisi am bysgodfeydd Cymru wedi'i ddatganoli i Lywodraeth Cymru.
 - amcanion statudol a nodir yn Neddf yr Amgylchedd 1995
 - canllawiau i sicrhau y caiff amrywiaeth pysgod dŵr croyw, eogiaid, sewin a llyswennod ei gwarchod a'i chynnal ac y caiff yr amgylchedd dyfrol ei warchod
 - gwella'r cyfraniad y mae pysgod yn ei wneud i'r economi, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig
 - gwella gwerth cymdeithasol pysgota fel math iach o hamdden
 - rhwymedigaethau cenedlaethol a rhyngwladol i reoli stociau eogiaid drwy Gyfarwyddyd Gweinidogol a'n hymrwymiad cenedlaethol i weithredu

penderfyniadau, canllawiau a chytundebau NASCO (Sefydliad Gwarchod Eogiaid Gogledd yr Iwerydd).

Cefndir

Statws stociau

5. Ystyrir bod stociau eogiaid ar eu lefel isaf erioed ym Môr Gogledd yr Iwerydd (NASCO). Y rheswm cyffredinol dros hyn yw lefel goroesi hanesyddol isel eogiaid yn y môr, y credir ei bod yn cael ei achosi gan amodau amgylcheddol newidiol ym Môr Gogledd yr Iwerydd, oherwydd newid yn yr hinsawdd. Mae hyn yn newid y cynefin sydd ar gael a'r ysglyfaeth sydd ar gael fwy na thebyg, ac o ganlyniad mae'n amharu ar oroesiad eogiaid.
6. Mae perfformiad stociau sewin yn fwy amrywiadwy, ond mae rhai afonydd yn y de-ddwyrain yn achos pryder gwirioneddol. Nid yw sewin yn rhannu'r un cynefinoedd morol ag eogiaid, ac yn gyffredinol ymddengys eu bod yn aros o fewn terfynau Môr Iwerddon. Yma, nid ydynt yn cael eu hamlygu cymaint i ansawdd cynefinoedd morol sy'n dirywio.
7. Rydym hefyd yn mesur perfformiad ein stociau eogiaid a sewin drwy ein hasesiadau a gynhelir o dan y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr (CFfD) a'n rhaglenni monitro pysgod dŵr croyw ifanc arferol. Yn ôl ein hasesiad presennol mae tua 60% o gyrff dŵr afonydd yng Nghymru yn methu â chyflawni Statws Ecolegol Da, ac o'r rhain mae tua 35% yn methu oherwydd pysgod.

Pysgota â gwiall a rhwydi

8. Caiff eogiaid a sewin eu dal gan enweirwyr yn y rhan fwyaf o afonydd Cymru, a hefyd mewn 12 o bysgodfeydd pysgota â rhwydi sy'n gweithredu ledled Cymru. Mae'n ofyniad statudol ar enweirwyr a physgotwyr rhwydi i gyflwyno manylion dalfeydd, a defnyddir y data ar ddalfeydd â gwiall i asesu statws stociau'r ddwy rywogaeth.
9. Ceir rhai gofynion statudol ynglŷn â physgota dal a rhyddhau eogiaid. Mae'n rhaid i'r holl eogiaid a ddelir yn unrhyw le yng Nghymru cyn 1af Mehefin a 16eg Mehefin gan bysgotwyr rhwydi a genweirwyr yn y drefn honno gael eu dychwelyd yn fyw i'r dŵr. Mae is-ddeddfau pysgota dal a rhyddhau llawn ar waith ar afon Gwy ac afon Taf/Elái ac mae'n ofynnol i'r holl eogiaid a sewin gael eu dychwelyd.
10. Bu cynnydd mawr yn nifer y genweirwyr yng Nghymru sy'n ymgymryd â physgota dal a rhyddhau'n wirfoddol, gan symud o bron ddim ddau ddegawd yn ôl i gyfartaledd cenedlaethol datganedig o tua 78% ar gyfer eogiaid a sewin yng Nghymru yn 2014.

11. Cydnabyddir gan lawer bod rhai mathau o bysgota â rhwyd, yn enwedig pysgota o gwrwgl yn cynnig gwerth treftadaeth. Gallai cyfyngiadau pellach ar weithgarwch beryglu hyfywedd rhai gweithgareddau.
12. Er na chredwn mai pysgota (â gwiall a rhwydi) sy'n achosi'r gostyngiad mewn stociau, mae'n amlwg mai dim ond os bydd pysgotwyr gwiall a rhwydi yn rhoi'r gorau i ladd pysgod y gellir cyflawni'r gofyniad dybryd i gynyddu nifer y pysgod sy'n goroesi i silio. Byddai hyn yn rhoi hwb ar unwaith i nifer y pysgod silio a nodi cynnydd tuag at amcan allweddol o sicrhau'r niferoedd mwyaf posibl o leisiaid sy'n gadael ein hafonydd yn y dyfodol. Byddai hyn yn cael yr effaith fwyaf os bydd dulliau o adfer daliadau yn parhau.

Adnoddau sydd ar gael i ddiogelu ac adfer stociau

13. Y prif adnoddau i ddiogelu ac adfer stociau eogiaid a sewin yw:

- a) Adfer cynefinoedd dŵr croyw, e.e. drwy wella cysylltedd mudol, cymryd camau i sicrhau bod ansawdd dŵr priodol ac amodau o ansawdd ar waith, ac adfer cynefinoedd i gyflwr da.

Mae'r rhain yn ofynion o dan CFfD ac, unwaith y cânt eu bodloni, byddant yn cyfrannu at sicrhau'r niferoedd mwyaf posibl o leisiaid yn dod o'r afonydd.

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru a'i bartneriaid, yn enwedig yr ymddiriedolaethau afonydd wedi gwneud llawer o waith yn y maes hwn yn y gorffennol, ac mae cryn le i wneud rhagor.

- b) Annog mwy o bysgotwyr i ddal a rhyddhau pysgod yn wirfoddol er mwyn cynyddu faint o bysgod sy'n goroesi i silio.
- c) Rheoleiddio sut y caiff pysgod eu dal a'u lladd drwy wiall a rhwydi drwy gyflwyno is-ddeddfau a Gorchmynion Cyfyngu ar Rwyd:
 - I. Mae is-ddeddfau yn caniatáu inni reoli'r ymdrech bysgota drwy bennu rheolaethau tymhorol a rheolaethau ar ddulliau, gan gynnwys gofyniad statudol o bosibl o ran pysgota dal a rhyddhau.
 - II. Gorchmynion Cyfyngu ar Rwyd yw'r adnodd statudol a ddefnyddir i reoleiddio ymdrech pysgota â rhwydi drwy bennu terfyn ar nifer y trwyddedau y gellir eu rhoi yn y pysgodfeydd rhwydi cyhoeddus penodedig yng Nghymru. Mae'r rhain yn para 10 mlynedd fel arfer a, phe baent yn mynd yn ddi-rym, byddai hyn yn rhoi terfyn ar reolaeth o'r fath ac yn agor pysgodfeydd i bawb.

14. Gallwn nodi'r cyfnod amser ar gyfer unrhyw opsiwn lle y cyflwynir mesurau gorfodol ar gyfer eogiaid a sewin. Pennir cyfnod o 10 mlynedd fel arfer, gydag adolygiad canol tymor yn aml, ac mae hyn yn cwmpasu o leiaf ddwy genhedlaeth lawn o bysgod lle y dylai'r mesurau gael effaith lawn.

Opsiynau ar gyfer Rheolaethau Pysgota

15. Dengys yr asesiadau mwyaf diweddar o stociau batrwm o ostyngiad mewn stociau eogiaid ac mae'n amlwg bod y Strwythur Penderfynu yn ei gwneud yn ofynnol inni ddatblygu rheolaethau i ddiogelu stociau. Er nad oes gennym Strwythur Penderfynu ar gyfer sewin rydym yn cynnig y dylid cymhwyso'r un egwyddor.
16. Mae ein cynigion yn ymateb i'r asesiadau gwael ar gyfer eogiaid ledled Cymru a statws gwael sewin mewn ardaloedd penodol.
17. Rydym yn cynnig y dylid cyflwyno is-ddeddfau newydd er mwyn lleihau nifer y pysgod sy'n cael eu lladd, a rheoli dulliau pysgota cysylltiedig er mwyn sicrhau bod cymaint o bysgod â phosibl yn goroesi drwy bysgota dal a rhyddhau. Bydd hyn yn sicrhau'r nifer mwyaf posibl o bysgod sy'n dianc i silio. Rydym hefyd yn cynnig y dylid datblygu Gorchmynion Cyfyngu ar Rwydi newydd er mwyn rheoli'r ymdrech bysgota mewn pysgodfeydd mewn aberoedd.
18. Nodir yr opsiynau dal a rhyddhau ar gyfer eogiaid a sewin yn atodiad 1.

Rheolaethau ar bysgota â gwial

19. Byddai angen i bob opsiwn dal a rhyddhau gynnwys rheolaethau newydd ar ddulliau a chyfarpar pysgota er mwyn sicrhau y bydd cymaint o bysgod â phosibl yn goroesi ac y caiff amcanion y mesurau eu cyflawni. Byddai hyn yn debygol o gynnwys rheolaethau ar fachau, maint bachau, bachau diadfach a dulliau ac abwyd pysgota.
20. Mae angen i ddulliau arfer gorau o bysgota gael eu mabwysiadu ynghyd ag unrhyw ddulliau pysgota dal a rhyddhau, boed hynny'n wirfoddol neu drwy ofyniad is-ddeddf. Byddwn yn ymgynghori â genweirwyr ynglŷn â'r dulliau gofynnol.

Gorchmynion Cyfyngu ar Rwyd

21. Mae'n rhaid inni hefyd gymryd camau i adnewyddu'r Gorchmynion Cyfyngu ar Rwyd ar gyfer pysgodfeydd cyhoeddus ar yr arfordir ac mewn aberoedd. Er y bydd hyn yn cymryd mwy o amser, mae'n annhebygol o sicrhau'r arbedion stoc cynnar sylweddol sydd eu hangen. Fodd bynnag, mae'n gwneud synnwyr mynd i'r afael â hyn ar yr un pryd.
22. Ar hyn o bryd, mae'r naw pysgodfa pysgota â rhwydi unigol wedi'u cyfuno'n un Gorchmyn Cyfyngu ar Rwyd, ond byddwn yn ystyried y posibilrwydd o ddadgyfuno'r rhain yn y dyfodol er mwyn sicrhau dull mwy hyblyg o reoleiddio yn y dyfodol. Byddai hyn o bosibl yn creu cryn dipyn o waith, ac felly byddwn yn ystyried opsiynau amgen megis achos technegol craidd unigol sy'n ategu Gorchmynion Cyfyngu ar Rwyd unigol.

23. Yn gysylltiedig â newidiadau posibl yn y dyfodol i reoliadau rhwydi mae opsiwn posibl o reoli dalfeydd yn seiliedig ar 'adbrynu' trwyddedi rhwydi a fyddai o anghenraid yn seiliedig ar gyd-drafodaethau trydydd parti â physgotwyr rhwydi.

Adolygu hen is-ddeddfau amhriodol

24. Rydym hefyd yn cynnig y dylid adolygu rhai is-ddeddfau perthnasol eraill nad ydynt yn berthnasol nac yn briodol mwyach, yn ein barn ni, yn enwedig:
- a) Yr is-ddeddf ynglŷn â therfyn ar fagiau yn y gorllewin, sy'n pennu'r ddalfa ddyddiol fwyaf o eogiaid a sewin a ganiateir, sydd yn amlwg yn amhriodol bellach. Byddwn yn ymgynghori ynghylch diddymu hon o bosibl.
 - b) Yr is-ddeddfau presennol ar gyfer dal a rhyddhau ar Afon Gwy ac Afon Taf/Elái er mwyn ychwanegu rheolaethau ar ddulliau pysgota o bosibl megis abwyd un bachyn. Byddwn yn ymgynghori ynglŷn â materion sy'n ymwneud ag ychwanegu'r rheolaethau hyn ar ddulliau fel rhan o ymgynghoriad cyffredinol.
 - c) Hen is-ddeddf sy'n ei gwneud yn ofynnol i bysgotwyr bras ar Afon Gwy wneud cais am oddefeb sy'n caniatáu iddynt ddefnyddio cynrhon fel abwyd. Nid yw hon yn berthnasol mwyach, yn ein barn ni, a byddwn yn ymgynghori ynghylch diddymu hon o bosib.

Y Camau Nesaf

25. Er bod rhai o'r camau gweithredu sydd eu hangen wedi'u hysgogi gan ofynion rheoli stociau eogiaid, e.e. dal a rhyddhau ar gyfer stociau sy'n prinhau, mae llawer o feysydd eraill yr hoffem gael barn rhanddeiliaid yn eu cylch. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol:

Pysgota â gwial	rheolaethau ar ddulliau pysgota â gwial er mwyn dal a rhyddhau pysgod yn llwyddiannus Os mai sewin yw'r targed - rheolaethau tymhorol ar ddal a rhyddhau. Diddymu hen is-ddeddfau o bosibl
-----------------	--

Pysgota â rhwydi	hyfywedd pysgota â rhwydi a dulliau dal a rhyddhau pysgod yn llwyddiannus Amseroedd dechrau tymhorau Sicrhau cysondeb mewn tymhorau
------------------	---

26. Bydd angen inni drafod y materion sy'n codi o'r asesiadau stoc a'r opsiynau i fynd i'r afael â'r rhain. Bwriadwn siarad â chymaint o randdeiliaid â phosibl cyn cwblhau ymgynghoriad ffurfiol yn ddiweddarach eleni. Yn y modd hwn rydym yn gobeithio esbonio'r angen am gamau gweithredu, a chasglu safbwyntiau a thystiolaeth gan enweirwyr, pysgotwyr rhwydi, partneriaid a'n holl randdeiliaid. Yna byddwn yn defnyddio'r ymatebion hyn i nodi'r opsiynau y byddwn yn eu dewis.

27. Mae hwn yn fater anodd oherwydd natur radical y mesurau a gynigir, a bydd yn amhoblogaidd gyda rhai pobl. Fodd bynnag, dylid nodi bod awdurdodaethau eraill, gan gynnwys Iwerddon, yr Alban a Chanada yn ymdrin â'r mater hwn mewn modd tebyg, ac mae Lloegr yn ystyried ei hopsiynau fel mater o frys.
28. Ar ôl nodi'r opsiwn a ffefrir, bydd angen inni ddechrau ar y broses o ddatblygu a chyflwyno is-ddeddfau pysgota a Gorchmynion Cyfyngu ar Rwydi newydd yn y gyfres o afonydd a gwmpesir gan bob opsiwn. Mae hyn yn cynnwys:
- Llunio achos technegol dros gefnogi'r opsiynau ar gyfer gweithredu
 - Ymgynghori'n anffurfiol â'r holl randdeiliaid perthnasol
 - Ymgynghoriad ffurfiol â'r holl randdeiliaid â diddordeb, gan gynnwys genweirwyr, pysgotwyr rhwydi a Llywodraeth Cymru.
 - Adroddiad ar yr achos a'r ymgynghoriad ynghyd ag argymhelliad i'r Gweinidog.
 - Hysbysebu'r cynigion yn statudol
 - Adroddiad terfynol i'r Gweinidog yn gofyn am gymeradwyaeth
 - Gweithredu a rheoleiddio yn y dyfodol
29. Yn dibynnu ar yr adnoddau sydd ar gael, tymor pysgota 2016 fydd y cynharaf y gellid rhoi mesurau newydd ar waith. Ond bydd yr amseriad yn cael ei ystyried fel rhan o'r ymgynghoriad â rhanddeiliaid.

Risgiau

30. Cyfreithiol

Risgiau

Adnoddau staff cyfreithiol sydd ar gael.

Her gyfreithiol i'r opsiynau a nodwyd ac a ddewiswyd.

Rheoli

Mae angen inni adolygu a chadarnhau *vires* pob opsiwn.

31. Cyfathrebu Allanol ac ymgysylltu â rhanddeiliaid

Risgiau

Beirniadaeth o'r ffordd yr ymgynghorir

Pryderon ynglŷn ag effaith y penderfyniad ar enweirio yng Nghymru.

Rheoli

Mae'r penderfyniadau y mae angen inni eu gwneud nawr yn rhai anodd ac eithaf radical, ond mae'n cyfateb i'r rhai a wneir gan awdurdodaethau eraill. Cânt eu hysgogi gan gyflwr gwael a dirywiol ein stociau eogiaid a rhai stociau sewin. Byddwn yn ymgysylltu ag awdurdodaethau eraill er mwyn rhannu profiad a dulliau rheoli. Datblygu cynllun cyfathrebu sy'n esbonio'r hyn yr ydym yn ei wneud a pham a cheisio cefnogaeth gan grwpiau pysgodfeydd dylanwadol.

32. Adnoddau

Risgiau

Bydd angen cynyddu adnoddau technegol pysgodfeydd o bosibl er mwyn rheoli'r broses.

Bydd angen ailgyfeirio neu gynyddu adnoddau gorfodi pysgodfeydd o bosibl er mwyn gorfodi unrhyw reoliad newydd.

Rheoli

Byddwn yn ystyried y flaenoriaeth gymharol a roddir ar y gwaith hwn.

Goblygiadau Ariannol

33. Mae'r ffordd rydym yn ceisio ymateb i'n proses o asesu stociau yn gofyn am gryn dipyn o adnoddau staff ar hyn o bryd. Rydym yn cynnig y dylid ymgynghori ag awdurdodaethau eraill mewn adolygiad o weithdrefnau sy'n effeithiol, sy'n cael eu deall ac sy'n atebol. Ein nod yw symleiddio'r broses er mwyn lleihau'r adnoddau sydd eu hangen i ymgymryd â'r gwaith hwn.

Cyfathrebu

34. Bu rhywfaint o anfodlonrwydd yn sgil ymgynghori a chymryd camau gweithredu ar ôl yr adolygiad o ddeorfeydd a stocio yng Nghymru, a hynny am fod canfyddiad o ragbenderfynu.
35. Ceir hefyd gryn bryder ymhlith rhai rhanddeiliaid ynglŷn â'n hymrwymiad i reoli a gorfodi pysgodfeydd, fel y'i nodwyd mewn cyflwyniadau i broses graffu Llywodraeth Cymru.
36. Byddwn yn paratoi cynllun cyfathrebu ar gyfer pysgodfeydd er mwyn ceisio ymgysylltu â rhanddeiliaid wrth benderfynu ar yr opsiynau rheoli sydd eu hangen er mwyn mynd i'r afael â'r gostyngiad mewn stociau eogiaid a rhai stociau sewin ac ar yr un pryd ymdrin â phryderon ehangach y pysgodfeydd.

Atodiadau

1. Opsiynau dal a rhyddhau ar gyfer eogiaid a sewin
2. Adroddiad Technegol: Opsiynau rheoli i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn stociau eogiaid a rhai stociau sewin yng Nghymru

Atodiad 1: Opsiynau dal a rhyddhau ar gyfer eogiaid a sewin

Opsiynau ar gyfer eogiaid

Mae'r broses o reoli stociau eogiaid yn sefydledig iawn drwy weithdrefnau'r Cynllun Gweithredu Eogiaid, a gyflwynwyd o dan Gyfarwyddyd Gweinidogol, sy'n cynnwys pennu targedau stociau ar gyfer y prif afonydd eogiaid a monitro cydymffurfiaeth bob blwyddyn. Yn gysylltiedig â hyn mae'r Strwythur Penderfynu sy'n rhoi cyngor clir ar gamau gweithredu rheoli yn dibynnu ar statws y stoc. Mae hyn bellach yn ei gwneud yn ofynnol inni gymryd camau ar fyrder i leihau pysgota stociau.

Rydym wedi datblygu'r opsiynau canlynol, a esbonnir ymhellach yn yr adroddiad technegol:

Opsiwn 1 Parhau â'r egwyddorion rheoli presennol.

Byddai hyn yn ysgogi ar unwaith y broses o ddatblygu is-ddeddfau sy'n gwneud pysgota dal a rhyddhau llawn yn ofynnol ar gyfer 10 afon:

Afonydd 'Mewn Perygl':	Seiont, Rheidol, Tywi**, Tawe
Afonydd 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl':	Wysg*, Teifi*, Mawddach*, Dyfrdwy*, Hafren
Afonydd Natura 2000 eraill:	Gwyrfai (nad yw'n brif afon eogiaid), ** Afon Natura 2000 (nid yw eogiaid yn nodwedd) * Afonydd Natura 2000 (mae eogiaid yn nodwedd)

Yr opsiwn hwn yw:

- y lleiafswm y mae angen inni ei wneud o dan delerau ein system reoli bresennol, gan ystyried 'rheol tair blynedd' Cyfoeth Naturiol Cymru.
- y lefel o ymyrryd sydd ei hangen er mwyn diogelu ac adfer afonydd Natura 2000.

Byddai unrhyw gamau gweithredu a gynigir ar yr afonydd trawsffiniol yn gofyn am gydgysylltu ag Asiantaeth yr Amgylchedd ar fyrder.

Opsiwn 2 Ymestyn mesurau i bob afon sydd 'Mewn Perygl neu 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl' ac sy'n dirywio.

Byddai hyn yn ymestyn nifer yr afonydd lle y câi mesurau dal a rhyddhau eu datblygu i gynnwys saith arall o'r 23 o brif afonydd eogiaid:-

Afonydd 'Mewn Perygl':	Ogwen, Dyfi,
Afonydd 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl':	Ogwr, Taf, y Cleddau Ddu a'r Cleddau Wen, Conwy, Clwyd.

Byddai'r opsiwn hwn yn cydymffurfio'n llawn â'r Strwythur Penderfynu.

Opsiwn 3 Ymestyn y mesurau dal a rhyddhau i bob afon yng Nghymru.

Byddai hyn yn ymestyn y mesurau i'r pum prif afon nas cynhwysir uchod:

Afonydd 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl': Nyfer, Dysynni, Dwyrdd, Dwyfawr,
Afonydd 'Nad ydynt Mewn Perygl yn Fwy na Thebyg': Glaslyn

Byddai hyn:

- hefyd yn ymestyn y mesurau i bob afon arall yng Nghymru lle mae poblogaeth o eogiaid.
- yn opsiwn eithriadol sy'n mynd y tu hwnt i ofynion presennol y Strwythur Penderfynu. Fodd bynnag, ni fyddai ond yn cwmpasu pum prif afon ychwanegol, y mae tair ohonynt yn fach iawn, tra'n gwneud y diffiniad cyfreithiol o gwmpas daearyddol yn llawer symlach ac osgoi dryswch ymhlith genweirwyr.
- dyma'r unig opsiwn sy'n cydnabod ac yn mynd i'r afael â'r pwysau cyffredinol ar stociau eogiaid yn llawn.

Crynodeb o'r Opsiynau ar gyfer Eogiaid

Opsiwn 1 yn ddull gweithredu presennol yn seiliedig ar : a) SP b) gofynion Natura 2000	Opsiwn 2 opsiwn 1 ynghyd ag ymateb uniongyrchol i afonydd 'Mewn Perygl' ac 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl' (yn dirywio)	Opsiwn 3 is-ddeddf ar gyfer pob afon yng Nghymru #
Gwy (Natura 2000) *	Gwy (Natura 2000) *	Gwy (Natura 2000) *
Taf / Elái *	Taf / Elái *	Taf / Elái *
Dyfrdwy (Natura 2000)***	Dyfrdwy (Natura)	Dyfrdwy (Natura)
Seiont **	Seiont **	Seiont **
Rheidol **	Rheidol **	Rheidol **
Tywi (Natura 2000)	Tywi (Natura 2000)	Tywi (Natura 2000)
Tawe	Tawe	Tawe
Hafren ***	Hafren ***	Hafren ***
	Gwyrfa (Natura 2000)~	Gwyrfa (Natura 2000)~
Gwyrfa (Natura 2000) ~	Mawddach (Natura 2000)	Mawddach (Natura 2000)
Mawddach (Natura 2000)	Wysg (Natura 2000)	Wysg (Natura 2000)
Wysg (Natura 2000)	Teifi (Natura 2000)	Teifi (Natura 2000)
Teifi (Natura 2000)		
	Clwyd	Clwyd
	Ogwen	Ogwen
	Conwy	Conwy
	Dyfi	Dyfi
	Y Cleddau Ddu a'r Cleddau Wen	Y Cleddau Ddu a'r Cleddau Wen
	Taf	Taf
	Ogwr **	Ogwr **
		Glaslyn
		Dwyfawr +
		Dwyrdd +
		Dysynni ** +
		Nyfer **
		Pob afon eogiaid arall nad yw'n brif afon

* is-ddeddfau dal a rhyddhau llawn eisoes ar waith

**	90% dal a rhyddhau wedi'i gyflawni drwy ddulliau gwirfoddol yn 2014
***	Yn dibynnu ar gydgyssylltu ag Asiantaeth yr Amgylchedd
+	dalfa flynyddol gyfartalog (1994-2013) < 20 o bysgod
~	afon eogiaid nad yw'n brif afon
#	caiff afonydd eraill nad ydynt yn brif afonydd eu cynnwys, ee Rhymni

Opsionau ar gyfer sewin

Rydym yn cynnig y dylid cymhwyso egwyddor strwythur penderfynu er mwyn rheoli stociau sewin. Byddai hyn yn effeithio ar tua 40% o'r prif afonydd sewin yng Nghymru.

Mewn ymateb i'r asesiadau rydym wedi paratoi'r opsiynau canlynol:

Opsion 1 Parhau â'r rheolaethau presennol

Parhau i annog pysgotwyr i ddal a rhyddhau pysgod yn wirfoddol
Bydd hyrwyddo'n canolbwyntio'n bennaf ar yr afonydd hynny yr asesir eu bod 'Mewn Perygl' ac 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl'.

Opsion 2 Cymhwyso mesurau rheoli rhannol i ddiogelu stociau sewin yn yr afonydd hynny y tybir eu bod 'Mewn Perygl' ac 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl':-

Mae angen mwy o hyblygrwydd yn hyn o beth oherwydd natur leol pryderon. Câi manylion am reolaethau eu llywio gan y broses ymgynghori, ond byddent yn ystyried pysgota dal a rhyddhau yn y pysgodfeydd pysgota gwiall a rhwydi. Mesurau dechrau tymor yn unig fyddai'r rhain o bosibl.

Byddai hyn yn ei gwneud yn ofynnol i baratoi is-ddeddfu ar gyfer

Afonydd 'Mewn Perygl': pysgota â gwiall yn unig - Afon Gwy ac Afon Lluchwr
pysgota â gwiall a rhwydi - afon Tywi, afon Taf a'r
Cleddau Ddu a'r Cleddau Wen.

Afonydd 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl': pysgota â gwiall yn unig - afon Afan, afon Tawe, afon
Gwendraeth Fawr a Fach, afon Aeron ac afon Seiont.

Hoffem ymgynghori â'r rhai â buddiannau lleol ynglŷn â manylion materion megis byrhau tymhorau pysgota â rhwydi, cyfuno dechrau a diwedd tymhorau pysgota, a chyfyngiadau cysylltiedig ar wiail.

Opsion 3 Cymhwyso dal a rhyddhau at y tymor llawn ym mhob afon 'Mewn Perygl' ac 'Yn Debygol o Fod Mewn Perygl':-

Byddai hyn yn cynnwys pob afon yn opsiynau 2 a 3 uchod.

Opsion 4 Ymestyn pysgota dal a rhyddhau llawn i Gymru gyfan.

Mae hwn yn gam sylweddol ymlaen o'i gymharu â'r opsiynau eraill ac nid yw'n un sy'n cael ei gymeradwyo ar hyn o bryd.